

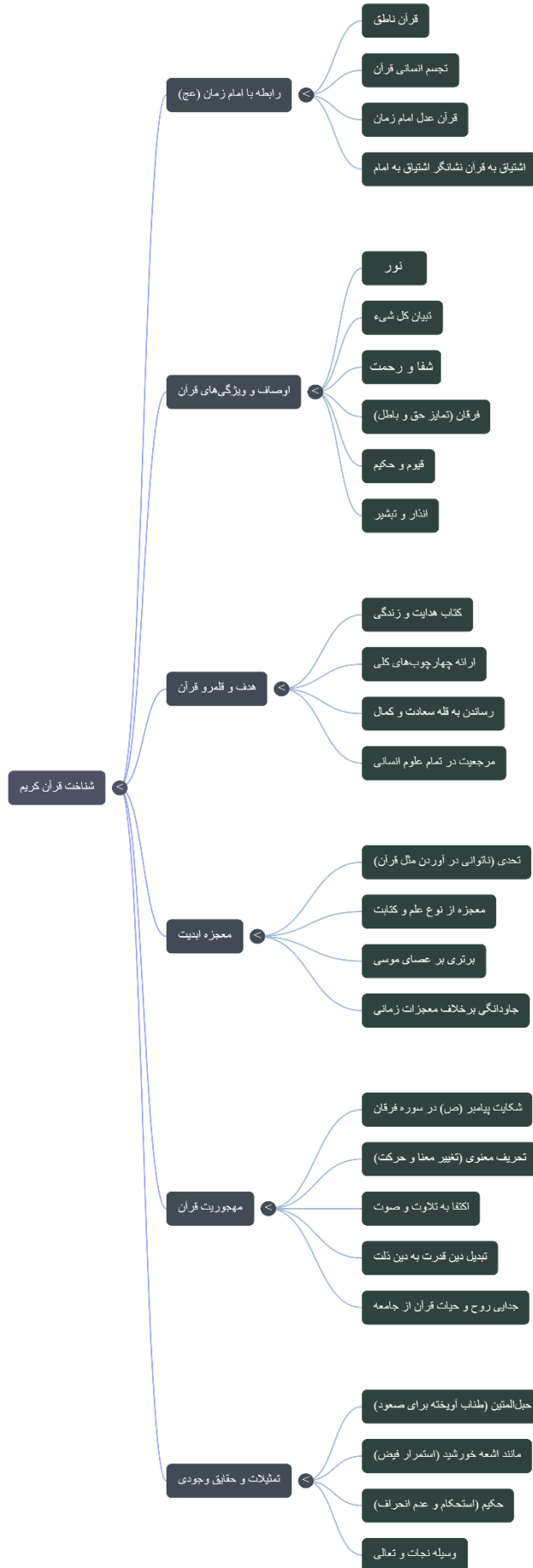
بسم الله الرحمن الرحيم

دوره تفسیر المیزان ۱

مقدمه ۱

مدرس دوره: دکتر سید محمد صالح هاشمی

گلپایگانی

درس اول: مقدمه ۱

چکیده

این سند به تحلیل محوری‌ترین مفاهیم پیرامون ماهیت قرآن کریم، پیوند ناگسستنی آن با مقام امامت و نقش آن به عنوان معجزه جاودان پیامبر خاتم (ص) می‌پردازد. بر اساس آموزه‌های استخراج شده، قرآن کریم صرفاً یک کتاب مکتوب نیست، بلکه تجسم عینی هدایت و «عدل» امام زمان (عج) محسوب می‌شود. متن حاضر بر این حقیقت تأکید دارد که قرآن معجزه‌ای از نوع علم و تذکار است که برای تمامی اعصار اعتبار داشته و برتری آن بر تمامی علوم و تکنولوژی‌های بشری استوار است. چالش بنیادین مطرح شده، مسئله «مهوریت» قرآن است که نه به معنای فیزیکی، بلکه به معنای تحریف معنوی و عدم بهره‌گیری از روح حیات‌بخش و قدرت‌آفرین آن در ساختارهای فردی و اجتماعی (از جمله علوم انسانی و دانشگاهی) تعریف می‌شود. در نهایت، قرآن به عنوان «حبل‌المتین» یا طنابی مستحکم توصیف شده که تمسک به آن، تنها راه تعالی انسان به سوی ساحت قدسی پروردگار است.

۱. پیوند وجودی قرآن و امامت

یکی از کلیدی‌ترین مضامین مطرح شده، همسانی ذاتی میان قرآن کریم و حضرت ولی‌عصر (عج) است. این ارتباط در ابعاد زیر تبیین شده است:

- **تجسم انسانی و کتابی:** اگر قرار بود قرآن در قالب یک انسان مجسم شود، به صورت «امام» ظهور می‌یافت و اگر بنا بود شخصیت امام زمان (عج) به تحریر درآید، حاصل آن «قرآن کریم» می‌بود.
- **معیار اشتیاق به امام:** میزان اشتیاق و انس فرد با قرآن کریم، سنجه‌ای دقیق برای ارزیابی میزان اشتیاق او به ملاقات و هم‌سخنی با امام زمان (عج) تلقی می‌شود.
- **قرآن به مثابه عدل امام:** قرآن کریم هم‌تراز و هم‌سنگ امام معصوم است؛ به گونه‌ای که برای سخن گفتن با امام در زمان غیبت، رجوع به قرآن اصلی‌ترین راهکار معرفی شده است.

۲. ماهیت و ویژگی‌های ساختاری قرآن

قرآن کریم در متن خود، خویشتن را با صفات و ویژگی‌های متعددی معرفی کرده است که هر یک ابعادی از کارکردهای این کتاب را روشن می‌سازد:

صفت قرآن	شرح و تبیین
نور	مایه روشنایی و هدایت از تاریکی‌ها.
تبیان کل شیء	بیان‌کننده و روشن‌کننده هر آن چیزی که برای هدایت لازم است.
شفا و رحمت	مایه بهبود دردهای درونی و جاری شدن رحمت الهی.
ذکر	بارور کردن فطرت انسانی و به منصفه‌ظهور رساندن گنجینه‌های درونی بشر.
فرقان	ابزار تمایز میان حق و باطل و خیر و شر.
حکیم و قیوم	دارای استحکام مطلق، بدون انحراف و قوام‌بخش زندگی انسان.
تبشیر و انذار	بشارت‌دهنده به نیکان و هشداردهنده نسبت به پیامد انحرافات.

۳. ادعاهای پیامبر (ص) و اعجاز جاودانه قرآن

رسالت پیامبر اسلام (ص) بر دو ادعای منطقی استوار است که قرآن کریم سند اثبات هر دو به شمار می‌رود:

الف) ادعای پیامبری (رسالت عام)

پیامبر مانند سایر انبیا مدعی بود که از جانب خالق جهان آمده است. نشانه صدق این ادعا، ارائه معجزه‌ای (قرآن) است که تمام جنیان و انسین از آوردن حتی یک سوره مشابه آن ناتوان‌اند. این تحدی (مبارزه‌طلبی) همچنان باقی است.

ب) ادعای خاتمیت (رسالت ابدی)

تفاوت بنیادین پیامبر اسلام با سایر انبیا (نظیر موسی ع و عیسی ع) در ادعای خاتمیت و ابدیت رسالت اوست. معجزات انبیای پیشین (مانند عصای موسی یا زنده کردن مردگان) محدود به زمان خودشان بود، اما معجزه پیامبر خاتم باید برای انسان امروز نیز قابل درک باشد.

- نوع معجزه: معجزه قرآن از نوع «کتابت»، «علم» و «تذکار» است.

- **برتری بر تکنولوژی:** قرآن در برابر تمام پیشرفت‌های علمی، تکنولوژیک و تهاجمات فرهنگی دنیای غرب، قدرتی برتر از عصای موسی دارد.

۴. چالش مهجوریت و تحریف معنوی

شکایت پیامبر (ص) در پیشگاه خداوند (طبق آیه ۳۰ سوره فرقان) مبنی بر مهجور ماندن قرآن توسط قومش، یکی از هشدارهای جدی است. مهجوریت در اینجا به معنای دوری از روح و حقیقت قرآن است:

۱. **تحریف معنوی:** دشمنان و برخی پیروان، به جای حذف فیزیکی قرآن، معنا و حیات آن را نشانه می‌روند. برای مثال، قرآن بر کسب قدرت و استطاعت («اعدوا لهم ما استطعتم من قوه») تأکید دارد، اما تحریف معنوی آن را به دینی برای ضعف و ذلت تبدیل می‌کند.
۲. **استفاده ابزاری محدود:** اکتفا کردن به تلاوت قرآن تنها برای ثواب، گشایش کار، ازدواج یا خرید خانه، بدون نفوذ دادن تعالیم آن در بطن زندگی، از مصادیق مهجوریت است.
۳. **غیبت قرآن در علوم انسانی:** ضرورت دارد که علومی مانند اقتصاد، مدیریت و روان‌شناسی به جای تکرار صرف مبانی غربی، بر پایه مبانی قرآنی در دانشگاه‌ها پی‌ریزی شوند تا از مهجوریت علمی قرآن جلوگیری شود.

۵. قرآن به مثابه «حبل‌المتین» و مسیر صعود

ساختار قرآن کریم به گونه‌ای طراحی شده که ابزاری برای تعالی و نجات بشر باشد:

- **طناب آویخته (نه انداخته):** قرآن مانند طنابی نیست که روی زمین افتاده باشد، بلکه طنابی است که یک سر آن در دست خدا و سر دیگر آن در دسترس بشر (در قالب لسان عربی مبین) است.
- **استمرار فیض:** نزول قرآن مانند باران نیست که پس از باریدن از مبدأ خود جدا شود؛ بلکه مانند اشعه خورشید است که اتصال آن با منبع (خورشید) همیشگی است.
- **رسالت نجات:** قرآن مانند نردبانی است که از یک هلیکوپتر نجات آویخته شده؛ انسان برای نجات باید آن را بگیرد و بالا برود. تمسک به قرآن، خودبه‌خود منجر به حرکت رو به بالا و خروج از حوض به سوی «علیّ حکیم» می‌شود.

نتیجه‌گیری: ضرورت خروج از مہجوریت

خروج قرآن از مہجوریت، کلید خروج امام زمان (عج) از مہجوریت است. تا زمانی که قرآن در جامعہ صرفاً جنبہ تشریفاتی داشتہ باشد و روح قدرت، عزت و حکمت آن در شئون مختلف زندگی و دانش بشری جاری نگردد، شکایت پیامبر (ص) باقی خواہد بود. قرآن کتاب زندگی و حرکت است کہ چهارچوب‌های کلی ہدایت را ترسیم کردہ و با تکیہ بر عقل و وحی، انسان را بہ قله سعادت و کمال می‌رساند.